

Agnieszka Romanko

Katedra Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA
PT. „ANTONI KOŚĆ JAKO FILOZOF PRAWA”
POŁĄCZONA Z PREZENTACJĄ KSIĘGI *ABIIT, NON OBIIT*,
POŚWIĘCONEJ PAMIĘCI
KSIĘDZA PROFESORA ANTONIEGO KOŚCIA SVD
LUBLIN, 22 MARCA 2013

Dnia 22 marca 2013 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Antoni Kość jak Filozof prawa” połączona z prezentacją książki *Abiit, non obiit*, poświęconej pamięci Księdza Profesora Antoniego Kościa SVD. Organizatorami konferencji byli: Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL oraz Katedra Teorii i Filozofii Prawa KUL.

Obrady poprzedziła msza św. w Kościele Akademickim, której przewodniczył biskup Jerzy Mazur. Homilię wygłosił ks. Józef Michna – Rektor Domu Misyjnego SVD w Lublinie.

Otwarcia konferencji dokonali: ks. dr hab. Piotr Stanisław, prof. KUL – Dziekan WPPKiA KUL, ks. prof. dr hab. Antoni Dębiński – Rektor KUL, oraz ks. dr Tomasz Barankiewicz z KUL-u.

Dziekan Stanisław powitał wszystkich uczestników konferencji, w sposób szczególny prelegentów i przewodniczących sesji, jak również podziękował za przyjęcie zaproszenia na sympozjum. Przypomniawszy, że prof. Kość blisko 20 lat związany był z WPPKiA KUL, zaimponował pokorą, na kolejne stopnie i stanowiska pracował rzetelnie. Badania, które prowadził, doskonale wpisywały się w misję Uniwersytetu. A. Kość zaangażowany był nie tylko w życie uczelni, gdzie pełnił funkcję prorektora, ale również w duszpasterstwo, między innymi w Lublinie czy w Warszawie.

Następnie głos zabrał rektor Dębiński. Podkreślił, że A. Kość wpisał się w historię Wydziału przede wszystkim jako badacz. Podejmował analizę zagadnień dotyczących innych cywilizacji, kultur, skupiając swoją uwagę na Chinach czy Korei. Ksiądz Rektor zauważył, że konferencja jest doskonałą okazją, aby okazać szacunek wobec osoby ś.p. prof. Kościa. Wyraził ufność, że obrady w sposób godny będą przywoływać jego osobę.

W ramach otwarcia konferencji, jako ostatni głos zabrał ks. dr T. Barankiewicz. Zauważył, że idea zorganizowania konferencji kształtowała się stopniowo pod wpływem licznych impulsów ze strony polskich teoretyków

prawa, a także koleżanek i kolegów. Następnie przedstawił krótko życiorys Profesora Kościa.

Antoni Kość urodził się 12 maja 1949 r. w Rokietnicy. W latach 1967-1971 kształcił się w Seminarium Diecezjalnym w Przemyślu. Dnia 9 maja 1971 r. wstąpił do Misyjnego Seminarium Duchownego Zgromadzenia Słowa Bożego w Pieniężnie. Tytuł magistra teologii uzyskał 20 maja 1974 r. na Wydziale Teologii KUL. W tym samym roku – 23 czerwca – przyjął święcenia kapłańskie. Następnie A. Kość wyjechał do Japonii. Stopień naukowy doktora uzyskał 29 czerwca 1982 r., doktora habilitowanego – 18 czerwca 1998 r., profesora nadzwyczajnego nauk prawnych – 22 marca 2002 r. Od 15 lutego 2004 r. zatrudniony został na stanowisku profesora zwyczajnego nauk prawnych. Podstawowym miejscem pracy prof. Kościa – od 1994 r. – był Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.

Doktor Barankiewicz podkreślił, że Ksiądz Profesor dążył do ukazania relacji prawa i moralności w różnych kulturach. O sobie mówił: „Ja jestem milionerem duchowym”. To naukowe powołanie wypełniał do końca swojego życia. T. Barankiewicz zauważył, że w programie konferencji brak jest filozofii analitycznej, dodał jednak, iż wynika to z traktowania jej przez A. Kościa jako nurtu minimalistycznego.

Konferencja składała się z dwóch sesji, w każdej wygłoszono trzy referaty.

Pierwszą sesję, pt. „Antoni Kość a kontynentalna filozofia prawa”, poprowadził dr hab. Krzysztof Motyka, prof. KUL. W ramach słowa wstępnego zauważył, że nie przez przypadek tematyka referatów dotyczy głównie niemieckiej filozofii prawa, gdyż A. Kość ukształtowany był w dużej mierze właśnie przez nią.

„Niemiecka filozofia prawa jako źródło inspiracji Antoniego Kościa” stanowiła przedmiot pierwszego referatu, który wygłosił prof. dr hab. Jerzy Zajadło z Uniwersytetu Gdańskiego. Podkreślił, że należy odróżnić filozofię prawa kształtowaną przez prawo od filozofii prawa kształtowanej przez filozofię. A. Kość potrafił połączyć te dwa elementy. Jako prawnik – sam formułował pytania, natomiast jako filozof – odpowiadał na nie. Ukazywał związek między filozofią a prawem, łącząc te perspektywy. Prelegent zauważył, że A. Kość w swoich badaniach był bliżej stwierdzenia, że *Lex iniusta non est lex*, niż *Dura lex sed lex*. Zdaniem prof. Zajadło, A. Kość nie był zwolennikiem poglądu, że nie ma teorii prawa, lecz tylko filozofia prawa. Jeśli prawo jest złożonym fenomenem, faktem czy przeżyciem społecznym, to badaniom prowadzonym przez A. Kościa bliżej było do filozofii prawa w takim wymiarze aksjologicznym. Najmniej interesowała go płaszczyzna językowa. W okresie, kiedy A. Kość przebywał w Niemczech, doszło do renesansu teorii prawa.

Następny referat, nt. „Dobre prawo jako dobro prawne” wygłosił dr hab. Dariusz Dudek, prof. KUL. W wystąpieniu przytoczył *Podstawy*

filozofii prawa A. Kościa. „Człowiek doświadcza wartości jako szczególnej ważności dla niego w podwójny sposób: jako ideę wartości i jako wartość przedmiotu”. Profesor Kość dostrzegał zjawisko pluralizmu oraz doceniał rangę tolerancji. Każdy, kto prawo stanowi i stosuje, musi kierować się wartościami – podkreślał. Następnie Prelegent wskazał, że w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej kilkanaście razy *expressis verbis* spotykamy słowo „dobro”, między innymi w art. 1 i art. 243. Zauważył, że w języku prawniczym, który służy wartościowaniu, typowe jest posługiwanie się wieloma znaczeniami. Profesor Dudek postawił pytania: Czy prawo może być tylko nośnikiem? Czy prawo może podlegać kwalifikacji w kategoriach dobra? Dobre prawo to prawo dobrze ustanowione. „Jakość wartości norm” zobowiązuje do przestrzegania normy prawnej. Zwrócił uwagę na związek dobrego prawa z sumieniem.

Ostatni referat w sesji pierwszej, nt. „*Sein i Sollen* w filozofii prawa Antoniego Kościa”, wygłosił dr Łukasz Pikuła z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Wystąpienie składało się z czterech części: problemu normy prawnej, perspektywy mocy wiążącej, perspektywy metody filozofii prawa i perspektywy człowieka. Problem istoty filozofii prawa jako nauki widoczny jest w zarysie prawa. Nauka powinna dostarczyć nowego poznania przedmiotu i systematyczne rozważania przedmiotu, jak również ukazać jego podstawy. Podobnie jest w przypadku filozofii prawa. Filozofia prawa, aby być nauką, musi spełniać te wymagania. O metodzie decyduje właściwy dla tej nauki przedmiot. Fenomenowi prawa nie można oddzielić od rzeczywistości. Jeżeli prawo nie chroni człowieka, to – zdaniem A. Kościa – nie zasługuje na miano prawa. Metodą filozofii prawa nie może być wyłącznie metoda nauk empirycznych. Filozofia prawa operuje metodą złotego środka. Filozofię prawa godną miana nauki będzie czyniła teoria prawa, a raczej realnie istniejące prawo w społeczeństwie. Prawo nie jest samą ideą, ponieważ to osoba ludzka jest najważniejsza w tym prawie. Człowiek, aby poznać przyczynę i cel, nie może opierać się wyłącznie na zmysłach. Filozofia prawa nie neguje jednak osiągnięć nauk empirycznych. Nauki metafizyczne stanowią podstawę filozofii. Tylko człowiek jest podmiotem prawa. Tę wyjątkową pozycję osoby ludzkiej zapewnia godność. Dla A. Kościa prawo to fenomen wielowymiarowy. Wyrasta bowiem z natury rzeczy, na podstawie której konstytuuje się i określa.

Po sesji miała miejsce dyskusja, w której nie tylko zadawano pytania prelegentom, ale również komentowano i uzupełniano wygłoszone referaty. W dyskusji udział wzięli między innymi: prof. Maria Szyszkowska, dr Tomasz Sienkiewicz, a także prof. Motyka i dr Pikuła. Następnie uczestnicy sympozjum udali się na krótką przerwę i posilek.

Profesor J. Zajadło przewodniczył drugiej sesji, pt. „Antoni Kość a filozofia prawa Dalekiego Wschodu”.

Pierwszy referat nt. „Dualizm źródeł prawa japońskiego” wygłosił prof. dr hab. Leszek Leszczyński z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej

w Lublinie. Prelegent podkreślił, że w kulturze tej występuje podwójny dualizm źródeł prawa. Wyróżnił dwa procesy tego dualizmu. Pierwszy stanowi rozróżnienie między własnymi (krajowymi) źródłami prawa a źródłami recypowanymi. Dodał, że przejmowanie prawa towarzyszy permanentnie japońskiej kulturze prawa. Drugi natomiast jest to dualizm w postaci źródeł pisanych (np. akty normatywne) oraz niepisanych. Profesor zauważył, że to prawo stanowione tworzy japoński porządek prawny. Liczba obowiązujących aktów wewnętrznych jest większa niż zwykle w państwach tego samego systemu. Wśród nośników niepisanych wyszczególnił reguły rozsądku i zwyczaj. W sytuacji, gdy zderzą się źródła pisane z niepisanymi, wygrywają niepisane – podkreślił Prelegent.

„Znaczenie prac Antoniego Kościa w poznaniu współczesnych Chin” było przedmiotem wystąpienia dra hab. Kamila Zeidlera, prof. UG. Przypomniał, że A. Kość – jako filozof prawa – zajmował się zagadnieniami dotyczącymi Chin. Prelegent stwierdził, że Chińczycy łączyli pomysły z wielu źródeł. W Chinach miały miejsce różne doktryny filozoficzno-teologiczne. Spór między nimi naznaczył poszczególne etapy kształtowania się porządku chińskiego. Ostatecznie zwyciężył konfucjanizm. Konflikt ten nie miał jednak charakteru europejskiego. Profesor Zeidler wyróżnił dwie znaczące daty: pierwsza to 1911 r. – koniec Cesarstwa oraz druga – lata 1911-1949 – okres Republiki. Podkreślił, że zmiana kultury wymaga upływu czasu, a nawet pokoleń. Konfucjanizm przetrwał jako system norm społecznych, według których żyją obecnie Chińczycy. Dzięki badaniom A. Kościa możemy poznawać i rozumieć współczesne Chiny – dodał Prelegent. Prace te bowiem nie tylko przybliżają historię, ale pozwalają spojrzeć na to, co dzieje się we współczesnym świecie.

Ostatni referat, pt. „Wkład Antoniego Kościa i Zgromadzenia Słowa Bożego w działalność wśród migrantów” zaprezentował ks. dr Damian Cichy z Ośrodka Migranta Fu Shenfu w Warszawie. Prelegent przypomniał, że A. Kość w jednym z listów porównał swoje życie do okresów roku liturgicznego: adwentu, Bożego Narodzenia, wielkiego postu i Zmartwychwstania. W swoich pracach zawsze podkreślał kwestie dotyczące Uniwersytetu i jego wpływ na działalność misyjną. Następnie ks. Cichy syntetycznie przedstawił dorobek misyjno-duszpasterski A. Kościa. Przytoczył kilka cytatów, między innymi „Filozofia prawa to Hootetsugaku i jest dla ludzi” oraz „Zasady jovi to więcej niż prawo zwyczajowe, to rozumna droga natury rzeczy”. Profesor Kość przekazał duszpasterstwo innym, co stało się impulsem, aby prowadzić taką działalność również dla innych ośrodków. Ogromna praca A. Kościa była inspiracją, aby kontynuować tę działalność. Na koniec Prelegent dodał, że wiele osób skorzystało i będzie czerpać z doświadczeń naukowych i pastoralnych ś.p. A. Kościa.

Na zakończenie sesji odbyła się dyskusja. Profesor Zeidler w ramach uzupełnienia dodał, że A. Kość był członkiem Centrum Studiów Azji Wschodniej Uniwersytetu Gdańskiego, a także członkiem Komitetu Re-

dakcyjnego czasopisma „Gdańskie Studia Azji Wschodniej”. Profesor Szyszkowska zauważyła, że mądrość i wiedza to dwa różne pojęcia, które nie są tożsame. A. Kość natomiast potrafił je połączyć. Wyróżniał się głębokim rozumieniem innych stanowisk. Nie oceniał, ale starał się rozumieć – dodała.

Po zakończeniu obrad konferencji miała miejsce prezentacja książki *Abiit, non obiit*, poświęconej pamięci ks. prof. Antoniego Kościa SVD, której dokonała dr Jadwiga Potrzeszcz z KUL-u. Pani Doktor rozpoczęła od stwierdzenia, że rok 2019 byłby rokiem poczwórnym jubileuszowym dla prof. Kościa: 70 rocznica urodzin, 45 rocznica święceń kapłańskich, 25 rocznica pracy naukowo-dydaktycznej w KUL oraz 20 rocznica kierowania Katedrą Teorii i Filozofii Prawa KUL. Dlatego też, aby uhonorować Profesora, wyrazem wdzięczności jest księga. Inicjatywa jej stworzenia powstała na pierwszym po śmierci A. Kościa posiedzeniu Rady WPPKiA KUL pod przewodnictwem ówczesnego dziekana Wydziału, prof. Dębińskiego. Rada Wydziału podjęła uchwałę o powołaniu Zespołu Redakcyjnego, który tworzą: Antoni Dębiński, Piotr Stanisław, Tomasz Barankiewicz, Jadwiga Potrzeszcz, Wojciech Sz. Staszewski, Anna Szarek-Zwijacz i Monika Wójcik. Idea tytułu książki zrodziła się 13 grudnia 2011 r. dzięki ks. prof. dr. hab. Augustynowi Eckmannowi, Prezesowi Towarzystwa Naukowego KUL, który podczas uroczystości pogrzebowych przypomniał tę łacińską sentencję: *Abiit, non obiit* – Odszedł, ale nie umarł. J. Potrzeszcz podkreśliła, że tytuł ten oddaje pragnienia licznego grona osób, które przyczyniły się do utworzenia tej książki. Wielu wybitnych uczonych – z 26 ośrodków naukowych – ofiarowało swoje artykuły, które tworzą 9 działów tematycznych. Doktor Potrzeszcz dziękując wszystkim, którzy wnieśli swój wkład zarówno w powstanie tej Księgi, jak i zorganizowania konferencji, nawiązała do słów ks. dra Barankiewicza, wypowiedzianych po śmierci prof. Kościa: „Musieliśmy szybko dojrzeć”.

Po zakończeniu obrad przemówienia okolicznościowe skierowali: dr hab. Ewa Agnieszka Lekka-Kowalik, prof. KUL – Prorektor ds. Promocji i Współpracy z Zagranicą, prof. Eckmann oraz o. Andrzej Danilewicz SVD – Prowincjał Polskiej Prowincji Zgromadzenia Słowa Bożego.

Pani Prorektor – w imieniu rektora Dębińskiego – na ręce Dziekana WPPKiA KUL wyraziła wdzięczność za zorganizowanie sympozjum. Podziękowała również Zespołowi Redakcyjnemu za ogromny trud włożony w prace redakcyjne książki poświęconej pamięci ks. prof. Antoniego Kościa.

Ks. prof. Eckmann przypomniał, że prof. Kość pełnił ważne funkcje w Zarządzie TN KUL. W ostatnim czasie był wiceprezesem. Rozumiał pracę i sens Towarzystwa. Był człowiekiem o bogatej osobowości.

Ojciec Danilewicz podziękował Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu Jana Pawła II za stworzenie przestrzeni, w której prof. Kość mógł być częścią tej rzeczywistości. Stwierdził, że A. Kość odczytał wolę Bożą

jako bycie misjonarzem. Był człowiekiem pasji, zaś innych zarażał prawdą.

Anna Słowikowska

Katedra Prawa Sakramentów i Instytutów Życia Konsekwowanego KUL

II MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA EKUMENICZNO-PRAWNA
PT. „RODZINA SUWERENNA»
– WOKÓŁ IDEI KARTY PRAW RODZINY W 30-LECIE JEJ OGŁOSZENIA»
BRENNA, 18-19 KWIETNIA 2013

Trwający w Kościele Rok Wiary, przypadający na okres od 11 października 2012 r. do 24 listopada 2013 r., jest okazją do podjęcia refleksji nad misją Kościoła i wiarą człowieka w świecie współczesnym. W tym czasie obchodzone są również rocznice między innymi takich wydarzeń, jak: jubileusz 1700-lecia ogłoszenia edyktu mediolańskiego w 313 r., rozpoczęcie Soboru Watykańskiego II w 1962 r., 30-lecie Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r., 20-lecie Katechizmu Kościoła Katolickiego z 1992 r. Wpisanie obchodów tych rocznic w Rok Wiary jest zgodne z ustalonymi przez Kongregację Nauki Wiary wskazaniem duszpasterskimi, w których dykasteria ta poleciła organizowanie zjazdów i zebrań na wielką skalę, sprzyjających spotkaniu się z autentycznymi świadectwami wiary i pogłębianiu znajomości treści nauki katolickiej. W nurt tych propozycji wpisała się także II Międzynarodowa Konferencja Ekumeniczno-Prawna, pt. „Rodzina suwerenna» – wokół idei Karty Praw Rodziny w 30-lecie jej ogłoszenia», która odbyła się w dniach 18-19 kwietnia 2013 r. w Ośrodku Spotkań i Formacji im. Świętej Jadwigi Śląskiej w Brennej. Organizatorami konferencji byli: Zakład Prawa Kanonicznego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Facultatea de Teologie Universitatea Ovidius din Constanța (Rumunia), Gréckokatolícka Teologická Fakulta Prešovská Univerzita v Priesove (Słowacja), Cyrilometodějská Teologická Fakulta Univerzity Palackého v Olomouci (Czechy).

Otwarcia konferencji dokonał ks. dr hab. Andrzej Pastwa, prof. UŚ, kierownik Zakładu Prawa Kanonicznego WT UŚ. Po powitaniu prelegentów i zaproszonych gości, wprowadził zebranych w problematykę. Z uwagi na ekumeniczno-prawny charakter konferencji ks. Pastwa powołał się na dwa dokumenty. Pierwszym z nich była encyklika papieża Jana Pawła II *Slavorum Apostoli* o wielkim znaczeniu dla kultury i ekumenizmu, w której papież napisał: „Być chrześcijaninem w naszych czasach oznacza